

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
кафедра соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 300-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГРИГОРІЯ САВИЧА СКОВОРОДИ

21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

ХАРКІВ – 2022

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(протокол № 11 від 16 .11.2022 р.).*

Редакційна колегія: Васильєва М.П. – доктор педагогічних наук, професор;
Романова І.А. – доктор педагогічних наук, доцент;
Шеплякова І.О. – кандидат педагогічних наук;
Штанько М.О. – ст. лаборант кафедри.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за підбір, точність і достовірність наведених фактів, правильне цитування джерел, власних імен та інших відомостей. Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів.

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 300-річчю з дня народження Григорія Савича Сковороди, 21.10.2022 р. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 225 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2022.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2022.

Сапога О.Г. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ПРОЯВІВ ДИСКРИМІНАЦІЇ ДО ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	162
Сиротюк М.І. СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЧАСУ.....	169
Сініченко А.С. АКТУАЛЬНІСТЬ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ У ВОЄННИЙ ЧАС.....	171
Соляник М.Г. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	172
Стеценко Є.В. РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	174
Субтельний М.Б. ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ В ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	176
Тараненко А.Ю. ЩОДО АКТУАЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В БЛАГОДІЙНИХ ФОНДАХ.....	180
Тарасюк Я. І. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА У ПИТАННІ ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА.....	182
Тичина Л.М., Романова І.А. ДІАГНОСТУВАННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	184
Уманець Г.В. ЗНАЧУЩІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ У ДІТЕЙ-СИРІТ ЦЕНТРА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	187
Черкашина Т.В. КОМПЛЕКС ЗАСОБІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ У ЦЕНТРИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	192

9. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 30.10.2021).

10. Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації: Наказ Міністерства соціальної політики України. Від 18.05.2015р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15#Text> (дата звернення: 10.10.2022).

11. Про соціальні послуги: Закон України Редакція від 27.04.2022. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 18. Ст.73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 10.10.2022).

12. Равлюк Т. Формування комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників в умовах практичної підготовки. *Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету : традиції, проблеми, перспективи* : у 3-х томах. Т. 2. Теорія і практика педагогічної науки та освіти : досвід, інноватика, прогнозування : Зб. наук. пр. / За ред. М. Євтуха, Д. Герцюка, К Шмида. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. С. 371-377.

13. Саламанська декларація. *Рамки дій щодо освіти осіб з особливими потребами, прийняті Всесвітньою конференцією з освіти осіб з особливими потребами: доступ та якість*. Саламанка. Іспанія, 7-10 червня 1994р. Київ, 2000. 21 с. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text (дата звернення: 10.10.2022).

14. Фельдхаус Р., Позняк С. Європейський підхід до громадянської освіти. *Шлях освіти*. 2021. №3. С.21- 25.

15. Olweus, Dan. Bullying at School: Basic Facts and Effects of a School Based Intervention Program. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. Volume 35, № 7, P. 1171-1190. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1994.tb01229> .

Сиротюк М.І.

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЧАСУ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент Н.Д. Кабусь

Кожен час має своїх героїв, на яких тримається його світ, які борються зі злом, захищають і творять свободу. Проте, будь-яка війна – це втрати: живих людей, культурного спадку, здоров'я; теперішня – тим паче. Відбудова інфраструктури нашої країни буде тривалою, але ще довшою – відновлення психологічного стану тих, хто її боронив і повертається з фронту. Це складний, однак, можливий процес, котрий буде більш результативним за умови розуміння минулого: рішень попередніх війн, досвіду реабілітації бійців, оскільки лише з урахуванням минулого можна досягати успіху в умовах сьогодення.

Дослідження праць В. Кондрюкової В., Г. Магльованої, А. Магльованого, В. Мухіної, І. Слюсар, які вивчали проблеми соціально-психологічної й фізичної реабілітації військовослужбовців, в тому числі в історичному аспекті свідчать, що під соціальною реабілітацією військовослужбовців розуміється відновлення їхнього фізичного та ментального здоров'я після стресової ситуації в умовах війни.

Способи реабілітації бійців напрацьовувались поступово й набували особливостей в контексті кожного суспільства і його протистоянь. Протягом історичного розвитку сформувався цілий спектр можливих способів реабілітації, включаючи примітивні та надсучасні.

Відтак, з V-IV століття у Греції стартувала програма збагачення країни та сприяння роботі ветеранів за допомогою наділів землею з утриманням господарства. В Австрії XVIII ст. почали кампанію пенсійного забезпечення ветеранів. У Німеччині того часу ветерани та офіцери у відставці мали змогу перекваліфікуватися на цивільні спеціальності, їх висували на посади керівників і представників суспільних управлінь. На початку XIX століття ветеранів, придатних до військової служби переводили в гарнізони, не придатних – в будинки для інвалідів. Також, військових закріплювали за монастирями, в допомогу ченцям. Під час Першої Світової війни реабілітацією поранених займалися відповідні комітети, у Другій Світовій – не було жодного району бойових дій, де б не розміщувався військовий госпіталь чи тимчасовий пункт допомоги.

У повоєнні роки розпочали діяльність світові організації ветеранського руху: Міжнародна федерація борців спротиву, Всесвітня федерація колишніх фронтовиків у Парижі. Ветерани були об'єднані спільним прагненням – уникнути нової світової війни та убезпечити майбутні покоління від воєнних загроз.

Попри намагання попередніх поколінь, Україна наразі продовжує зазнавати агресії з боку східного сусіда. Цьому активно протистоять Збройні сили України, функціонують волонтерські об'єднання: ГО «Рапіра», «Щит нації», «Захист», спілка ветеранів АТО, Всеукраїнська ГО «Товариство ветеранів антитерористичної операції» та інші.

З метою повернення ветеранів до активної життєдіяльності широко використовуються методики когнітивно-поведінкової терапії, фізкультурно-спортивна діяльність, методи арт-терапії. Чільне місце відводиться реабілітації тваринами – зокрема, лікуванню собаками – каністерапії. А з 2015 року в Україні розпочав роботу українсько-канадський проект із реабілітації бійців АТО «Друг героя». Аналіз напрацьованих технологій соціально-психологічної реабілітації ветеранів свідчить про наявність цілого ряду методик: різних за способами втілення, використаними засобами, складністю побудови.

Предметом нашого дослідження є розробка технології соціально-психологічної реабілітації ветеранів та їх сімей, метою якої є повернення ветеранів до повноцінної життєдіяльності у суспільстві й створення умов для максимальної самореалізації. У подальшому планується впровадити дану технологію та перевірити її ефективність.